

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗИНА

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ
ТА ПІДЛІТКІВ НАМН УКРАЇНИ»

**ОСТЕОАРТРОЗ У ПІДЛІТКІВ:
ДІАГНОСТИКА, МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ,
ЛІКУВАННЯ**

Монографія

за редакцією М. М. Коренєва, І. С. Лебець, Н. С. Шевченко

Харків – 2015

УДК 616.72-07-085-053.6
ББК 57.33
О-76

Рецензенти:

Л. К. Пархоменко – д-р мед. наук, професор, завідувач кафедри підліткової медицини Харківської медичної академії післядипломної освіти;
П. П. Гуйда – д-р мед. наук, професор, професор кафедри внутрішніх і професійних хвороб Харківського національного медичного університету.

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 3 від 24 лютого 2013 р.)*

О-76 **Остеоартроз** у підлітків: діагностика, механізми розвитку, лікування : монографія / кол. авт. ; за ред. М. М. Коренева, І. С. Лебець, Н. С. Шевченко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 176 с.

ISBN 978-966-285-129-8

У монографії представлено дані 12-річного дослідження проявів, механізмів формування та лікування остеоартрозу у підлітків. Наведено клінічні, рентгенологічні, ехосонографічні характеристики захворювання. Подано фактори ризику та основні ланки формування хвороби. Запропоновано сучасні підходи до реабілітації хворих із використанням розроблених технологій.

Видання призначено для викладачів медичних вузів, студентів-медиків, усіх тих, хто цікавиться питаннями остеоартрозу.

УДК 616.72-07-085-053.6
ББК 57.33

ISBN 978-966-285-129-8

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015
© Коренєв М. М., Лебець І. С., Шевченко Н. С., Багацька Н. В., Гармаш О. І., Кашкалда Д. А., Летяго Г. В., Матвієнко О. В., Неліна І. М., Нефідова В. Є., 2015
© Будник О. В., макет обкладинки, 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ, ТЕРМІНІВ.....	7
ПЕРЕДМОВА.....	8
РОЗДІЛ 1. Причини та механізми розвитку остеоартрозу (І. С. Лебець).....	10
РОЗДІЛ 2. Фактори ризику формування остеоартрозу в підлітків (І. С. Лебець, Н. С. Шевченко, О. В. Матвієнко).....	16
РОЗДІЛ 3. Клініко-інструментальні характеристики проявів остеоартрозу в підлітків (М. М. Коренєв, І. С. Лебець, Н. С. Шевченко, О. В. Матвієнко).....	20
3.1. Клініко-рентгенологічні ознаки остеоартрозу.....	20
3.2. Ехосонографічні зміни в суглобових структурах при остеоартрозі.....	23
РОЗДІЛ 4. Психологічні особливості підлітків, хворих на остеоартроз (Г. В. Летяго).....	32
РОЗДІЛ 5. Провідні патогенетичні ланки при формуванні остеоартрозу в підлітків (І. С. Лебець, Н. С. Шевченко, Д. А. Кашкалда, І. М. Неліна, О. В. Матвієнко).....	41
5.1. Порушення метаболізму сполучнотканинних структур.....	41
5.2. Особливості стану імунологічного гомеостазу у хворих на остеоартроз.....	48
5.3. Оцінка патогенетичних взаємозв'язків між показниками імунітету та обміну сполучнотканинних структур.....	50
5.4. Стан статевих гормонів у підлітків, хворих на остеоартроз.....	54
РОЗДІЛ 6. Характеристика мікроциркуляторних розладів у підлітків, хворих на остеоартроз (Г. В. Летяго).....	58

6.1. Стан системи мікроциркуляції в підлітків за даними капіляроскопії нігтьового ложа.....	58
6.1.1. Характеристика судинних порушень у хворих на остеоартроз.....	58
6.1.2. Оцінка внутрішньосудинних мікроциркуляторних порушень.....	64
6.1.3. Особливості периваскулярного фону.....	66
6.2. Характеристика мікроциркуляторних порушень за даними лазерної доплерівської флоуметрії.....	68
6.3. Взаємозалежність між запальним процесом і розладами в системі мікроциркуляції.....	71
РОЗДІЛ 7. Стан вегетативної нервової системи у підлітків, хворих на остеоартроз (Г. В. Лєтяго).....	73
7.1. Вихідні спектральні характеристики вегетативного регулювання.....	74
7.2. Оцінка реактивності вегетативної нервової системи у хворих на остеоартроз та у підлітків із гіпермобільним синдромом на тлі ортостатичної проби.....	82
РОЗДІЛ 8. Роль генетичних факторів у розвитку остеоартрозу в підлітків (І. С. Лебець, Н. В. Багацька, В. Є. Нефідова).....	89
8.1. Генеалогічна характеристика сімей підлітків, хворих на остеоартроз.....	89
8.2. Цитогенетична характеристика підлітків, хворих на остеоартроз.....	91
8.3. Особливості спонтанного мутагенезу у хворих на остеоартроз із урахуванням віку хворих та тривалості катамнезу.....	93
8.4. Оцінка цитогенетичних показників у хворих на остеоартроз із урахуванням спадкової обтяженості щодо ревматичних захворювань.....	94
8.5. Особливості індукованого мутагенезу в лімфоцитах периферичної крові хворих на остеоартроз при тривалому катамнезі.....	95

8.6. Дослідження поліморфізму С-гетерохроматинових ділянок хромосом 1,9, 16, Y у хворих на остеоартроз.....	96
8.7. Несприятливі генетичні показники для прогресування остеоартрозу в підлітків.....	97
РОЗДІЛ 9. Критерії діагностики остеоартрозу в підлітків на тлі запальних захворювань суглобів (І. С. Лебець, Н. С. Шевченко, О. В. Матвієнко).....	
	99
РОЗДІЛ 10. Особливості еволюції остеоартрозу та критерії його прогресування у підлітків (І. С. Лебець, Н. С. Шевченко, Д. А. Кашкалда, І. М. Неліна, Н. В. Багацька, В. Є. Нефідова).....	
	104
10.1. Оцінка факторів прогресування остеоартрозу у підлітків.....	104
10.1.1. Характеристика проявів остеоартрозу у підлітків із тривалим катамнезом захворювання.....	104
10.1.2. Оцінка метаболізму сполучнотканинних структур у підлітків, хворих на остеоартроз, на етапах його еволюції.....	106
10.1.3. Особливості стану імунологічного гомеостазу при тривалому катамнезі остеоартрозу.....	108
10.1.4. Цитогенетичні особливості у підлітків, хворих на остеоартроз, із урахуванням прогресування хвороби.....	110
10.2. Критерії прогресування остеоартрозу в підлітків.....	111
РОЗДІЛ 11. Основні аспекти проблеми лікування остеоартрозу (І. С. Лебець).....	
	114
РОЗДІЛ 12. Лікування хворих на остеоартроз підлітків (І. С. Лебець, Н. С. Шевченко, О. І. Гармаш, Д. А. Кашкалда, Г. В. Лєтяго, О. В. Матвієнко, І. М. Неліна, Н. В. Багацька, В. Є. Нефідова).....	
	122
12.1. Основні принципи лікування.....	122
12.2. Нефармакологічні методи лікування остеоартрозу.....	123
12.3. Медикаментозне лікування.....	125
12.4. Лікування в умовах санаторію.....	129

РОЗДІЛ 13. Оцінка ефективності лікування підлітків із остеоартрозом на етапах тривалого спостереження хворих (до 10 років)(І. С. Лебець, Н. С. Шевченко).....	135
РОЗДІЛ 14. Профілактика формування остеоартрозу в підлітків (М. М. Коренєв, І. С. Лебець, Н. С. Шевченко, О. В. Матвієнко).....	147
14.1. Критерії ризику розвитку остеоартрозу в підлітків, хворих на запальні ураження суглобів.....	147
14.2. Профілактичні заходи щодо формування остеоартрозу в підлітків, хворих на реактивний і ревматоїдний артрити.....	149
Післямова.....	151
Список літератури.....	157
Основні публікації авторів монографії.....	164